

Verslag 2^e bijeenkomst Rural Pact Netwerk Nederland

***Woensdag 6 november 2024,
De Schakel, Oranjelaan 10, Nijkerk***

Blok 1

1. Welkom

Door Ben van Essen, namens de European Rural Communities Alliance (ERCA) lid van de Rural Pact Coordination Group.

2. Kennismakingsronde

De deelnemerslijst is bijgevoegd

3. Terugkijken

Op 4 juni vond de 1^e bijeenkomst (online) plaats. Een deel van de deelnemers heeft een werkgroepje gevormd die deze bijeenkomst heeft voorbereid. De P10, het samenwerkingsverband van de grote plattelandsgemeenten, was bereid om deze bijeenkomst te faciliteren.

4. Update Rural Pact

Pascale van Doren, team leider van het Rural Pact Support Office (RPSO) praat ons bij over het Rural Pact. De presentatie is bijgevoegd.

De Rural Pact Community telt (op Europees niveau) nu ongeveer 3.000 leden. Iedereen kan zich aanmelden als deelnemer (https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/index_en). Je kunt ook nog een stap verder gaan en een commitment afgeven om je concreet in te zetten voor het Rural Pact.

Voor de nabije toekomst is de Rural Pact Coordination Group bezig met een Declaratie. Deze zal eind 2024 klaar zijn. De Coordination Group komt op 8 november bij elkaar om een eerste versie te bespreken.

De RPSO is bezig om op het Rural Pact Community Platform templates te maken voor een aantal landenpagina's. Wellicht zou Nederland een daarvan kunnen vullen.

De RPSO organiseert verschillende events, zowel fysiek als online: good practice webinars, Policy labs en conferenties. Op 8 en 9 april wordt een grote conferentie georganiseerd in Kortrijk (B). Pascale geeft aan dat het zeker mogelijk is om hiervoor input te leveren, b.v. door zelf een sessie te organiseren.

Pascale geeft aan dat de Europese Commissie initiatieven op alle niveaus verwelkomt. In verschillende landen wordt gewerkt aan nationale versies van de Long Term Vision for Rural Areas (LTVRA). In het Brussels is men met name ook geïnteresseerd in initiatieven op lokaal niveau, alhoewel we ons bewust zijn dat het Rural Pact nog niet leeft bij de gewone burger. We zullen duidelijk moeten kunnen maken wat de meerwaarde is. De LEADER-aanpak kan hierbij als voorbeeld dienen als methode om Europa dichterbij de burger te brengen.

Tot slot roept Pascale iedereen om zich niet alleen bij het RP Community Platform aan te melden maar ook vooral om een commitment af te geven. Kan zijn dat het een activiteit is die je toch al van plan was te doen, waar je dan het Rural Pact vlaggetje bij zet.

Blok 2

5. Concretisering langs de volgende lijnen:

1. Visieontwikkeling

Context:

in de bijeenkomst van 4 juni is vrij unaniem geconstateerd dat terwijl het platteland in brand staat en er sprake is van een opeenstapeling van problemen, doelstellingen en uitdagingen, het in Nederland ontbreekt aan een integrale visie op de toekomst van landbouw en platteland. Na 4 juni heeft het kabinet het Nationaal Programma Landelijk Gebied, het enige wat nog iets weghad van een visie, ingetrokken. Een alternatief is nog niet geformuleerd.

Opdracht:

- Schets aan de hand van de doelen van de Long Term Vision for Rural Areas de eerste contouren van een Lange Termijn Visie voor het Nederlandse Platteland. Je kunt hierbij eventueel gebruik maken van de methodiek van de SWOT analyse;
- Geef aan hoe het proces georganiseerd zou kunnen worden om te komen tot een uitgewerkte en gedragen visie;
- Wat zijn de eerste stappen en wie moet deze zetten?

Uitkomsten:

Nederland heeft geen nationaal equivalent van de lange termijnvisie voor plattelandsgebieden (LTVRA). Op lokaal niveau zijn er provincies of gemeenten die wel een dergelijke visie hebben en op nationaal niveau bestaan visies of beleidstrajecten zoals Elke Regio Telt die hier grotendeels aan raken, maar er is geen visie voor een sociaaleconomisch vitaal landelijkgebied. De deelnemers hebben aangegeven dat een visie voor een leefbaar landelijk gebied belangrijk is om rural proofing vorm te geven in Nederland, Europese fondsen in te kunnen zetten voor het platteland en om de bijdrage van LEADER aan een leefbaar landelijk gebied te vergroten.

Bij een visie is het belangrijk om vanuit krachten te denken. Waar is het Nederlandse landelijk gebied goed in en welke kansen biedt het voor de toekomst. Zowel op sociaal, economisch als ecologisch vlak kent het landelijk gebied sterke punten en biedt het een belangrijk antwoord voor de hedendaagse uitdagingen. Over welke onderwerpen een visie precies moet gaan verschillen de mening. Een visie moet vooral gaan over leefbaarheid, zowel sociale als fysieke leefbaarheid. Hoe zorgen we ervoor dat het landelijk gebied nu en in de toekomst vitaal is. Ook werd er gesproken over economische visies en nieuwe economische activiteiten voor het landelijk gebied. Een vraag is ook of er met een visie gedifferentieerd moet worden tussen soorten platteland, bijvoorbeeld landelijk gebied nabij steden of de meest landelijke en afgelegen gebieden.

Een visie zou regionaal aangevlogen moeten worden. Er is niet een soort landelijk gebied, maar er zijn meerdere soorten landelijke gebieden. Dus er is ook niet een soort toekomst voor het landelijk gebied, maar die toekomst zijn divers. In een ideale wereld zou er een nationale visie opgesteld kunnen worden door gemeentelijke en provinciale visies bij elkaar te brengen. De deelnemers gaven aan dat een visie niet nationaal vanuit het ministerie 'opgelegd' zou moeten worden.

Het is een complexe opgave om tot een visie voor een leefbaar landelijk gebied te komen. Er zou ook in aan een kleine aanpak gedacht kunnen worden. Bijvoorbeeld door een manifest op te stellen met de belangrijkste 10 speerpunten voor een leefbaar landelijk gebied in Nederland. Dit kan dan gebruikt worden bij de vormgeving van toekomstig beleid. We constateren dat de behoefte hiervoor breed gedeeld wordt!

Moderator: Eva van der Meulen

2. Netwerkontwikkeling

Context:

Tijdens de bijeenkomst op 4 juni is ook gesproken over de vraag wat voor netwerk we willen zijn. En wat de toegevoegde waarde is van weer een netwerk, gegeven het feit dat er al veel netwerken opgetuigd en actief zijn rond thema's als landbouw, platteland, brede welvaart, leefbaarheid, klimaat, enz.. Als er al ruimte is voor een eigenstandig netwerk hoe moet het zich verhouden tot de andere gremia en netwerken? Je kunt de drie doelen van het Rural Pact als vertrekpunt nemen: 1) versterk de stem van plattelandsgebieden, 2) versterk de samenwerking en uitwisseling tussen pactleden, 3) aanmoedigen van vrijwillige inzet door de leden van het Rural Pact.

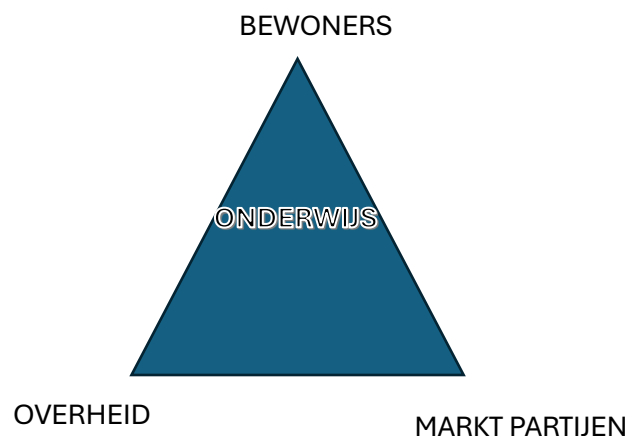
Opdracht:

- Geef, in het licht van de drie doelen, aan wat de toegevoegde waarde van het netwerk ten opzichte van andere netwerken zou kunnen zijn;
- Stel een lijst op van gemeenschappelijke uitgangspunten;
- Ontwikkel een voorstel voor de Governance van het Nederlandse Rural Pact. Ga hierbij met name ook in op de vraag of het Pact autonoom opereert of met een opdracht c.q. mandaat van de Rijksoverheid;
- Geef aan wie de deelnemers aan het Rural Pact zouden moeten/mogen/kunnen zijn (overheden, NGO's, Bedrijven, Burgers, Onderwijsinstellingen, Onderzoeksinstituten en Universiteiten) en Ontwikkel een aanpak om het netwerk uit te breiden met leden die bereid zijn zich in te zetten voor het RPN.

Uitkomsten

1. Lijst van gemeenschappelijke uitgangspunten:
 - **Eigenaarschap voor iedereen** in het netwerk, trots kunnen zijn op wat op een bepaalde plek in een regio, lokaal gezamenlijk is bereikt.
 - Hiervoor is **een gezamenlijk verhaal** nodig.
 - Het zou niet een netwerk moeten zijn waar het gesprek gevoerd wordt op basis van standpunten, eerder inbreng leveren vanuit belangen en werken aan "de maatschappelijke opgave"
 - Deze **maatschappelijke opgave** zou kunnen zijn: "Hoe ziet ons gebied er in 2040 uit"
 - **Goede relatie en vertrouwen** werd genoemd dat nodig is om met elkaar dat gesprek te voeren. Met elkaar zijn dan de drie, bewoners, marktpartijen en overheid. Waarbij het onderwijs niet vergeten moet worden.
 - Er is gesproken over verschillende niveaus: **lokaal, regionaal en nationaal**. Op de verschillende niveaus gebeurt wat, je hebt elkaar nodig en je hebt verbinding nodig.

- Er is bij bewoners **bewustzijn** nodig. Dit vertalen in **nut en noodzaak**. Waar een link gelegd kan worden naar de gezamenlijk gedefinieerde maatschappelijke opgave.
2. *Governance van het Nederlandse Rural Pact;*
- Niet een governance, wel het voorstel voor een **alliantie**. Hiervoor is een gezamenlijke missie nodig. Dit werd neergelegd bij de groep over de visieontwikkeling.
 - Een alliantie met een moederschap en daaronder verschillende werkgroepen op thematische onderwerpen.
 - Als voorbeeld werd het visserijconvenant genoemd
 - Ander voorbeeld: <https://timeforcollectiveaction.eu/wp-content/uploads/2024/04/ENG-Manifesto-Web.pdf>
 - Het pact zou autonoom kunnen opereren, ieder vanuit zijn eigen rol/belang.
3. *De deelnemers aan het Rural Pact*
- Gewaardeerd werd de verscheidenheid aan mensen en organisaties die aanwezig zijn bij deze bijeenkomst.
 - Agrariërs, en specifiek plattelands ondernemers worden gemist.
 - Iedereen zou welkom zijn, als je eigenaarschap inzet.
 - En sector overstijgend
 - Lokale netwerken

Moderator: Erika van Frankhuizen

4. Kennisontwikkeling

Context:

Een van de doelen van het Rural Pact is het faciliteren van de uitwisseling van kennis tussen de leden. Tijdens de bijeenkomst op 4 juni is dit punt ook meermaals naar voren gebracht. Het ontbreekt op dit moment aan een gezamenlijke onderzoek agenda met een goede inbreng vanuit het platteland, bestaande kennis is versnipperd en slecht toegankelijk. Relevante kennis en best practices worden daardoor niet gebruikt om bij te dragen aan het vinden van oplossingen.

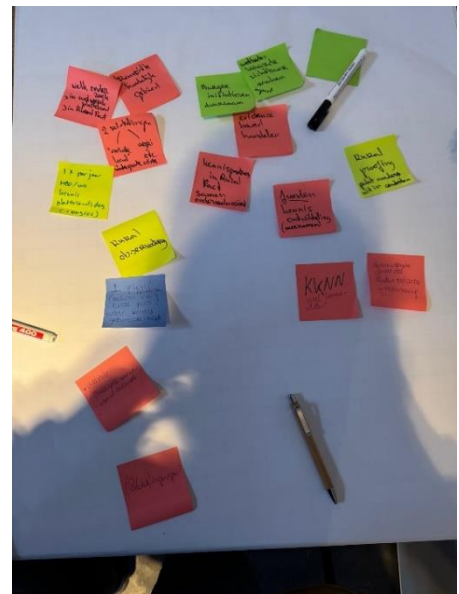
Opdracht:

- Bedenk een methodiek om bestaande kennis en best practices uit Nederland en daarbuiten bij elkaar te brengen, te ontsluiten en te delen;
- Schets een aanpak om te komen tot een gezamenlijke onderzoek agenda, die aansluit bij de urgente uitdagingen, nu en in de nabije toekomst;
- Geef aan wat de volgende stap is om beide zaken verder te brengen.

Uitkomsten:

- Het ontbreekt op dit moment aan een goed overzicht van onderzoek over plattelandsontwikkeling. Relevante kennis wordt daardoor niet gebruikt om bij te dragen aan het vinden van oplossingen. Sterker nog, iedereen roept ineens van alles over het platteland, waarbij de (onderzoeks-)kennis die er wel is, niet gebruikt wordt.
- Het zou goed zijn als er een plek komt waar kennis over het platteland(sonderzoek) bij elkaar gebracht wordt. Dat hoeft niet alleen wetenschappelijk onderzoek te zijn want er is ook veel onderzoek vanuit de beleidspraktijk (tacit knowledge). Ook kennis over bewonersinitiatieven op het platteland zou gedeeld moeten worden, zodat niet iedereen het wiel zelf uit hoeft te vinden.
- Het is nog wel de vraag hoe breed daarbij gekeken wordt naar het platteland en naar plattelandsontwikkeling. De afbakening moet niet te smal zijn, maar ook niet te breed.
- Naast het creëren van een plek waar kennis bij elkaar komt zou er ook ontmoeting van onderzoekers georganiseerd moeten worden.
- Natuurlijk kunnen we naast het inventariseren van onderzoek ook werken aan een kennisagenda, om ontbrekend onderzoek te stimuleren of zelfs programmeren. De praktijk wijst uit dat een kennisagenda zonder financiering niet zoveel zin heeft.
- De LTVRA heeft een Rural Observatory opgeleverd, een plek waar kerngegevens voor het platteland in Europa bij elkaar gebracht zijn. We zouden ook in Nederland een Rural Observatory mogen nastreven. Als je bijvoorbeeld met Rural Proofing wil werken, heb je basisgegevens nodig om vergelijkingen te kunnen maken.
- Er zijn partners voor kennisdeling die al langjarige ervaring hebben hoe je dat kunt organiseren. Kijk bijvoorbeeld naar KKNV Groningen-Friesland-Drenthe. Of de LVKK.
- Samenwerking is een sleutelwoord. Kijk naar de netwerken die al actie zijn rondom plattelandsontwikkeling en zorg voor verbinding: Netwerk Platteland, P10/Granular, Leader Netwerk Nederland, LVKK/PlattelandParlement, KKNV etc. (als we dit soort netwerken kunnen verbinden, is dat al een brede basis voor het Rural Pact Nederland).

Een volgende stap zou kunnen zijn om een bijeenkomst te organiseren waarin we sleutelfiguren rondom Plattelandsonderzoek bijeen brengen om te verkennen hoe we kennisdeling op een praktische manier kunnen gaan organiseren, in samenwerking met alle initiatieven die er al zijn.

Moderator: Ben van Essen

5. Projectontwikkeling

Context:

Tijdens de bijeenkomst op 4 juni is de behoefte uitgesproken om als netwerk bezig te gaan met concrete activiteiten met name op grass roots niveau en op het snijvlak van boer-burger en stad-land. Speciale aandacht hierbij voor het betrekken van de jeugd bij de dialoog over de toekomst van voedsel en platteland in de context van de uitdagingen op het gebied van energie, klimaat, Brede welvaart, enz.. Hierbij zou zoveel mogelijk aangehaakt kunnen worden bij activiteiten die toch al worden georganiseerd (ref. Plattelandsparlement, Wintersessie P10, Werkplaatsen Netwerk Platteland)

Opdracht:

- Ontwikkel de contouren van een Rural Pact activiteitenprogramma voor 2025;
- Werk 1 of 2 concrete activiteiten verder uit
- Geef aan wat er nodig is om te komen tot uitvoering.

Uitkomsten:

- Focus op activiteiten die de kloof tussen burgers op grass roots niveau en de EU kunnen verkleinen op een praktische manier
- Richt je daarbij met name op de doelgroep jongeren. Zij ontbreken vaak in de dialoog over het platteland, maar hebben ook hun problemen, zoals eenzaamheid of gebrek aan geschikt werk, huisvesting of voorzieningen en trekken daarom weg of keren, na hun opleiding, niet terug. Zij zullen ook andere ideeën hebben over de toekomst van het platteland en hun plek daar in.
- Kijk eerst wat er al gebeurt en wat je onder de vlag van het Rural Pact kan brengen of de Rural Pact vlag bij kunt zetten
- Gebruik deze activiteiten, projecten, initiatieven als uithangbord in de vorm van best practices
- Een mooi voorbeeld hiervan is van het Delta Climate Center in Zeeland (<https://deltaclimatecenter.nl/>), die studenten van buiten de provincie trekt voor stages, afstudeeropdrachten en PhD-trajecten en daarbij ook woonruimte en een netwerk van ondernemingen aanbiedt. Zo wordt geprobeerd de studenten ook na hun opleiding vast te houden.
- Voorstellen voor nieuwe activiteiten:
 - Organiseer samen met onderwijsinstellingen meetings voor leerlingen over het Rural Pact en de LTVRA
 - Organiseer educatie-activiteiten waar de ontmoeting tussen boeren en burgers centraal staat en plaats dit in de context van de dialoog over de toekomst van het platteland
 - Organiseren van gebiedstafels naar voorbeeld van Zeeland en Friesland
 - Organiseren van een LEADER-café over het Rural Pact
 - Pas Rural Proofing toe op nieuwe initiatieven die momenteel op het platteland worden ontwikkeld, b.v. oprichting van eco-communities/eco-dorpen, teelt en gebruik van biobased materialen voor de bouw, Living labs, Smart Villages, oplossingen voor OV op het platteland (Buurtbus op afroep), gebruik van nieuwe technologieën)

Moderator: Bart Soldaat

6. Plenaire terugkoppeling

Visieontwikkeling

- Het gaat vooral om het bij elkaar brengen van wat er op verschillende niveaus al is
- Houd in het oog dat er verschillende soorten platteland zijn: geen one size fits all
- Zorg dat de middelen aansluiten bij de ambities
- Op basis hiervan komen tot een manifest met 10 punten voor de komende programma-periode.
- Dit manifest kan dan de opmaat vormen voor een aantal doorbraak initiatieven met bestuurlijk draagvlak.

Netwerkontwikkeling

- Netwerk moet gericht zijn op het bereiken van burgers, hen een stem geven en in beweging brengen
- In de driehoek bewoners – markt – overheid moet onderwijs en onderzoek als aparte categorie worden toegevoegd
- Overheid als categorie betekent dat we bestuurlijke interesse nodig hebben. Deze is er al (b.v. P10, Provincie Friesland) en kan gebruikt worden om deze uit te bouwen
- Ook de uitkomsten van de Rural Pact Policy Lab 'Bringing the Rural Pact closer to citizens' kan als input worden gebruikt (https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/events/bringing-rural-pact-closer-citizens_en).

Kennisontwikkeling

- Creëer een plek, digitaal, maar ook fysiek, waar kennisleveranciers hun kennis kunnen delen en kenniszoekers informatie kunnen vinden.
- Het gaat niet alleen om academische kennis, maar ook om zogenaamde tacit knowledge (impliciete kennis) en citizen science
- Ontwikkel alleen een RP onderzoek agenda als daar ook geld voor (te vinden) is
- Om Rural Proofing echt van de grond te krijgen hebben we een Nederlandse versie van het Rural Observatory nodig, die onder toezicht staat van burgers.

Projectenontwikkeling

- Focus op jeugd: ref Generation Europe Network: <https://generationeurope.org/en> en LEADER Youth Community: <https://elard.eu/youth-in-leader/>.

Vervolgstappen:

- Bart maakt een verslag en stuurt dit met de presentatie van Pascale van Doren en de deelnemerslijst rond
- Iedereen kan op basis van de deelnemerslijst suggesties inleveren voor potentiële nieuwe deelnemers
- Iedereen is welkom op de bijeenkomst van het Plattelandsparlement op 9 november in Assen: https://www.lvkk.nl/wat-we-doen/details/news/dagverslag-inspirerende-ontmoetingen-en-ideeen-tijdens-het-10de-plattelandsparlement/?tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=f93fa026b414d400d040c5226ff0b87f.

- Het klein comité wordt binnenkort bij elkaar gehaald om op basis van de uitkomsten van deze bijeenkomst te komen met concrete voorstellen voor vervolgactiviteiten
- Een van deze activiteiten is input voor de Europese Rural Pact conferentie in april 2025
- We gaan in gesprek met het RPSO voor de invulling van een landenpagina op hun website
- Nederlandse deelnemers aan het Policy Lab 'Enhancing policy coordination for vibrant rural areas: Learning from experience to build a sustainable rural future' zullen zorgen voor een terugkoppeling.
- We gaan met het Netwerk Platteland in gesprek of er op hun website een pagina gewijd kan worden aan het Rural Pact.